

ФОЛЬКЛОРНІ МОТИВИ У ТВОРЧОСТІ МАРУСІ ВОЛЬВАЧІВНИ, МАРІЇ ПРОСКУРІВНИ ТА ТЕТЯНИ СУЛИМИ

Інтерес до культурних традицій та фольклору простежується ще в ХУІІ та ХУІІІ столітті. У ХУІІІ ст. набувають поширення так звані "співаники" - збірники із записами народних пісень Григорія Калиновського. У 1777 році побачило світ "Описание свадебных украинских простонародных обрядов в Малой России и слободской украинской губернии" Григорія Калиновського, а в 1798 році - "История малороссийская или Повествование о казаках" Якова Марковича, де зафіксовано й зразки народної творчості. Неабиякий інтерес до фольклору виявляють письменники ХУІІІ ст. (див. хоча б спадщину Г. Сковороди). Використання фольклорних скарбів характерне й для письменників ХІХ століття. Не цураються їх і письменники ХХ ст. Фольклор, побут українців допомагають відтворити специфічний колорит того чи іншого куточка України, зрозуміти світогляд українця, його естетичні смаки, етичні норми. Не були байдужими до усної народної творчості й Маруся Вольвачівна (справж. - Вольвач Марія Степанівна, 17 березня 1841, с. Черемушна Валківського району Харківської обл. - приблизно 1905-1910), Марія Проскурівна (справж. - Семенко Марія Степанівна, 7 червня за старим стилем 1865 або 1866 року, с. Кибинці, Полтавської обл. - 1945, Київ) та Тетяна Сулима (жовтень 1863, с. Новопавлівка Катеринославської губернії - приблизно 1931-1937, Дніпропетровськ). Впродовж десятиліть село лишалося чи не єдиною сферою, де зберігалася мова, де не втрачався зв'язок із давньою фольклорно-естетичною традицією. Тому воно й живило українське письменство, ставило підґрунтя для їхніх творів. Фольклор, етнографія були рідною стихією і для Марусі Вольвачівни, Марії Проскурівни та Тетяни Сулими. Багато моментів особистої та творчої біографії письменниць свідчать про їх близькість до народного життя, до фольклору. Для Марусі Вольвачівни, Марії Проскурівни та Тетяни Сулими усна народна творчість була знайома ще з дитинства. Вони могли черпати мовні багатства з незасміченого ще джерела, тож уміли вірно відтворити самий склад, стиль народної мови, його кореневу першооснову. Письменниці широко використовували багаті фольклорні та етнографічні джерела як живий матеріал для своїх творів: це весілля, похорони, Різдво, Великдень та ін.

Маруся Вольвачівна записувала народні пісні, обряди та звичаї в різних куточках Харківщини (Черемушна, Жихар, Карачовка, Одринка та ін.). Людина добра та чула, вона щиро любила Україну, вивчала її старовину, приглядалася до народного побуту. Цікавою є фольклорно-етнографічна діяльність письменниці. Як фольклорист вона ніде не згадується, хоча й існують зібрані нею записи народних пісень. Грунтовне знання фольклору пізніше прислужилося Марусі Вольвачівні при написанні прозових творів.

Місцевість, де народилася Марія Проскурівна, а це Миргородщина, напрочуд мальовнича та поетична. Дитячі роки вона провела серед чарівної полтавської природи, в дружбі з селянськими дітьми і в палкому, як вона сама писала в "Щоденниках", замилуванні в природі, в атмосфері праці, людської простоти і народної пісні. Марія Проскурівна чула розмови селян і селянок й записувала їх, тож своєрідно поєднувала в собі "художника" слова і етнографа та фольклориста.

Про художню вартість прози Тетяни Сулими, зокрема про мову письменниці, мабуть, найкраще і найточніше з усіх її сучасників сказала Олена Пчілка. Вона, називаючи авторку оповідання "Катеринославські публіцистки" талановитим майстром слова, акцентувала на її вмінні спостерігати життя, відтворювати побачене засобами слова. У статті "Наша літературна мова" Олена Пчілка пише: "Сей нарис дає мистецько-фотографічний зразок народної розмови; знаходимо в ньому силу чудових лівобережних слів, таких вдатних та виразних, знаходимо такий натуральний гумор, що іскриться у всіх тих прислів'ях, у всіх тих народних висловах, до ладу та до прикладу..." [4, 3]. Олена Пчілка влучно підмітила стилістичну особливість творчої манери Т. Сулими, вказуючи на її глибоко народне походження. Справді, особливого колориту творчості письменниці надає її знання фольклору, прислів'їв і приказок. Не цурається вона й опису свят, звичаїв, обрядів.

Маруся Вольвачівна, Марія Проскурівна та Тетяна Сулима не раз зверталися до пісенної спадщини українського народу. Скажімо, основу п'єси Марусі Вольвачівни "Охайнулась, та

пізно" (1890;[1, 144-210]) становить популярна українська народна пісня "Ой не ходи, Грицю", яку, за легендою, склала народна поетеса часів Хмельниччини Маруся Чурай. У ній ідеться про отруєння парубка дівкою. Текст п'єси "Охайнулась, та пізно" пересипаний перлинами усної народної творчості, її тональність підсилена піснями - то перенесеними з фольклору, то написаними самою авторкою. Більш того, через народну пісню, силу впливу якої письменниця знала, вона намагалася торкнутися найтонших струн людської душі. За допомогою пісень Маруся Вольвачівна виражає не тільки настрій та стан людини, її засобами вона розкриває, так би мовити, і біографію персонажа. Такою є пісня Гальки у I дії п'єси "Охайнулась, та пізно", яка пояснює, що дівчина проживає з мачухою: Головонько моя бідная, що у мене матінка // не рідная, // Що у мене ненька не рідная, посилає // рано по воду // Не зобуту, не зодягнуту, головоньку не зав'язану, // Головоньку не зав'язану, тільки // личком підперезану [1,151]. У піснях персонажі виливають свої почуття, висловлюють свої погляди, розповідають про своє кохання, самохарактеризуються. Так, у цій же п'єсі усі помисли Гальки спрямовані на кохання до Митра: Ой ти, блідний місяць, і ви усі зорі, // Ой світїте доріженьку милому в діброві, // Щоб милий не збився, та й не забарився, // Щоб до мене, молодї, швиденько з'явився. // Очі мої карі, горе мені з вами: // Сподобали миленького, тепер плачте сами. // Закохало твоє серце, не дорікай нами. // Серце твоє б'ється, до козака рветься, // А ми плачем, сльози тратим, радості не бачим [1, 175]. І таких прикладів можна навести чимало. Вплетені у тканину твору народні пісні, які виконує Галька, сприяють повнішому змалюванню цього образу, увиразненню побутового колориту, створенню відповідної сценічної атмосфери. На початку п'єси - це пісня кохання, але в кінці - це вже пісня, сповнена болю та відчаю. "Народна пісня виражала насамперед колективну свідомість, найхарактерніші риси української ментальності, особливості психічного складу народу, який вирізняється тонкою чутливістю й емоційністю", - відзначає І. Лімборський [2, 210]. Вплетення в образну тканину твору елементів народної пісні спостерігається й у п'єсі Марусі Вольвачівни "На великім шляху" (1892; 1, 210-261]). Прагнучи дошкулити набридливому залицяльнику, недоумкуватому Паньку, Катря звертається до нього жартівливими піснями [1, 218]. Жартівливі пісні письменниця вкладає і в уста Панька - ними цей персонаж характеризує себе.

Проте художнє засвоєння Марусею Вольвачівною народних пісень не обмежується використанням їх тільки у п'єсах. Вони зустрічаються і в ліриці письменниці. Лірика Марусі Вольвачівни, навіть соціальна, близька до народних пісень - такими є поезії "Отвіт козакові" (1886), "Доля" (1887), "Пісня дівчини" (1889), "Зрада дівчині" (1889), "Із-за гори вітер віє" (1891), "Бажання козака" (1893) тощо. Маруся Вольвачівна-поетеса тяжіє до ліризму української народної пісні, техніки фольклорного віршування. Вона використовує типові для фольклору сюжети й образи: тут панує шире кохання, релігійна мораль, подружня вірність, осуд зради, розбещеності. Рядки пісні "Ой я дівчина Полтавка" із п'єси І. Котляревського "Наталка Полтавка" Маруся Вольвачівна вклала у дещо переробленому вигляді у вірш "Із-за гори вітер віє": "Бо я її люблю дуже, // А за тую - то й байдуже" [1, 43]. Слова з народної пісні вплетено і в поему "Некрутик" (1883): "А дівчина, як горлиця, // До козака все горнеться" [1, 441]. Витриманий у яскравій народнопісенній манері й вірш "Доля", в якому поетеса використовує перероблені рядки народної пісні "Де ти бродиш, моя доле": "Чи при полі у долині // Диким маком ти цвітеш, // Чи у лузі на калині // Ти зозулею куєш?" [1, 34-35]. В автобіографічному вірші "Доля" поетеса скаржить на своє безталанне життя, втілюючи свій жаль у ліродраматизм народнопісенного типу: "Доле ж моя, доле, // Куди ти дівалась? // Доле ж моя, доле, // Де ти заховалась?" [1, 34]. Забарвлюючи вірш у тужливі тони, поетеса вдається до фольклорних тропів: "Покапали сльози // З очей, як роса"; "Нудьгує сердега, // Дух перерива" [1, 64] ("Кругом у позичках").

Українську народну пісню у своїх творах використовує й Марія Проскурівна. Так, скажімо, у повість "Сестра" (1910;[5, 1-60]) вплетено низку народних пісень: це й обрядові пісні, і пісні про кохання. Словами пісні один із героїв "Сестри" освідчується в коханні: "Кохав я дівчину, як мати дитину, // Вона не полюбила, забула мене... // Другого кохала, мене забувала, // Ой горе на світі мені..." [5, 27]. До народно-пісенної творчості зверталася й Тетяна Сулима. Наприклад, у п'єсі "Дячиха" (1910; [12, 1-46]) пісенними зворотами насичена мова Пашки. А у п'єсі "На менинах" (1909; [11, 1-32]), Катря, зазнаючи образ та приниження з боку чоловіка, знаходить розраду в пісні.

Поширеними серед народу були й прислів'я та приказки. Вони привертати до себе дослідників ще з другої половини XVII ст. Збирачами українських прислів'їв та приказок були Климентій Зіновійв (збірник "Приповісті посполиті", кінець XVII - початок XVIII ст.), збирачем

прислів'їв і приказок був Г. Сковорода, О. Павловський ("Грамматика малороссийского наречия", 1818), І. Котляревський (зібрані ним прислів'я і приказки надруковані у збірці І. Снегірьова "Русские в своих пословицах", 1831-1834) та ін. У творах Марусі Вольвачівни, Марії Проскурівни та Тетяни Сулими є багато чудових зразків народної мудрості. Ціла низка прислів'їв, влучні афористичні вирази, жартівливі примовки, дотепні порівняння несуть велике художнє навантаження в їхніх творах. Мова персонажів Марусі Вольвачівни соковита, повна влучних афоризмів, жартівливих приказок та прислів'їв, комічних порівнянь. Численні прислів'я і приказки Маруся Вольвачівна використовує у п'єсах "На великім шляху", "Охайнулась, та пізно". Наприклад: "Не в тім, голубчику, сила, що кобила сива, а в тім, що не везе", "Та й набралися ж вони, як май груш", "Тоді найдеться, як рак свисне", "Скучила, як ложка за віхтем", "Ви чули дзвін, та не знаєте, де він", "Тільки на вовка промовка, а заєць кобилу з'їв", "Та ти дуже гостра, як бритвою голиш", "Ні, гуска свині не товариш", "Будемо жити з тобою, як риба з водою", "Ловиш, ловиш рибку, та й піймаєшся і сам на гачок" та ін. У оповіданні Марусі Вольвачівни "Кажі жінці правду, та не всю" письменниця використовує гумористичну приказку-афоризм у кінці твору, підсилюючи його дидактичність: "Тож буде вам уперед наука, щоб не дуже роззявляли пазухи перед своїми жінками, бо вони дуже м'які: з ногами в пазуху вберуться" [1, 101]. Ці малі фольклорні форми у драмах відіграють вельми помітну роль, передовсім у характеротворенні, в сюжетобудові. Навіть у назву творів письменниця вкладає вислови з народної творчості: "Охайнулась, та пізно", "Є каяття, та нема вороття". Прислів'ями і приказками переповнені і твори Марії Проскурівни ("Уляся" (1913; [8, 1-124]), "Опорок" (1928; [1-51]) та ін. Широко використані фольклорні зразки у мові персонажів оживлюють її, надають додаткової образності діалогам. Прислів'я та приказки, афоризми вплетені в канву п'єси Тетяни Сулими "На менинах": "Пусти свиню за стіл, то вона й лапи на стіл", "Краще пташці на сухій гілці, ніж у золотій клітці!"

Український народ створив багато образливо-принижувальних порівнянь. Прокльони, всілякі не дуже приємні побажання зустрічаються в Тетяни Сулими (п'єса "Дячиха"). Викликають сміх сценки сварки у сім'ї дяка, коли раз у раз чуються поширені в народі прокльони. У створенні комічного ефекту значне місце посідають брутальні та різного роду непристойні, лайливі звороти, що стали звичними лексиці дячихи не лише в спілкуванні з чоловіком, а й з дітьми. Показуючи побут дяків, письменниця творчо обробляла і своєрідно використовувала подібний фольклорний матеріал для досягнення комічного ефекту. Ось дячиха ганить свого чоловіка, використовуючи народні побажання з чітко визначеним негативним значенням: "Вже ж мені Господь і пару послав. А щоб ти не дїдав на світ дивитись, як ти здумав женитись. Нічого старому белбесу не треба, тільки й глядиш шинку, як би очі залити. Краще б тебе, дармоїда, зовсім не було, так знала, що вдова, тоді б те й думала, а то ж є опудало, чоловіком і батьком зветься" [12, 5]. Для гостроти відображеної ситуації авторка вживає й "терпке" слівце в звертанні дяка до жінки: "Чого ти горланиш, квочка?.. Заткни пельку хоч лушпинням. Тьфу, пінява!" [12, 16]. Гумористичний відтінок мають і порівняння, якими дяк наділяє дячиху: "А ти чого головою махаєш, як кобила в спасівку?", "Все б загарбала, грабїжна шкапа" [12, 27], "Ну й нагризла ж голову" [12, 28], "Здихався своєї горохової копиці" [12, 30]. У оповіданні Тетяни Сулими "Катеринославські публіцистки" (1911; [12, 46-57]) вжиті народнорозмовні форми "отамечки", "отутечки", "присоглашала", "теперечки" вільно вплітаються в барвисту тканину побутового спілкування, вони стають його окрасою, наближуючи оповідь до спонтанного побутового мовлення. Письменниця у своїх творах дбайливо зберігає лексику Катеринославщини: "гіндики", "ходю", "ненавидю", "ондечки", "просю", "линтварі" та ін., а також місцеві фразеологізми: "Так і вкрила мене, мов мокрим рядном", "чув десь стон сірої кобили й нам плете", "буде пам'ятати до нових віників" та ін.

Серед багатьох жанрів українського фольклору привертав до себе увагу календарно-обрядовий цикл. Календарно-обрядові свята - Різдво, свято Паски і пов'язані з ними народні колядки, шедрівки як ілюстративний матеріал широко реалізували у своїх творах Маруся Вольвачівна, Марія Проскурівна та Тетяна Сулима. Обрядова поезія у творчості Марусі Вольвачівни репрезентована колядками. Одна "Колядка" (1888; [1, 37-39]) присвячена професору Д. І. Багалію. Поетеса вітає професора та його дружину зі Свят-Вечором. У художньому мисленні поетеси Д. І. Багалій асоціюється з хліборобом. Як хлібороб засіває землю зерном, так і праця Д. І. Багалія має велику користь, яка проросте колосками: "Для Отчизни дбає, // Землю засіває. // Христос. // Землю засіває, // Потом поливає. // Христос. // Щоб добре коріння // Зростило насіння. // Христос [1, 37-39]. Друга "Колядка" (1892) описує одне з найбільших свят - Різдво Христове [1,

43-45]. Події в оповіданні Тетяни Сулими "Рассказ дедушки в ночь перед Рождеством" (1884) розгортаються на тлі свята Різдва, з його обрядами, веселощами, іграми. В оповіданні Марії Проскурівни "Бабуся і багатий святий вечір" (1941 ;[84,1 -6]) письменниця подає яскраву картину святкування Великодня. Вона не приховує свого замилювання побаченим. В оповіданні зображена сім'я перед Святою вечерєю, описано процес колядування. Авторка з етнографічною точністю змалювала обряд Свят-Вечора. Прикметною є й картина приготування до свята Великодня і освячення пасок в повісті "Уляся". Маруся Вольвачівна у п'єсі "Охайнулась, та пізно" з любов'ю змальовує календарно-обрядове свято Купала. Подібні образні живописні вставки дають змогу відчутти національний колорит тогочасного життя.

Поряд із календарно-обрядовим циклом в українській літературі широко використовували й зразки родинно-обрядових обрядів. Скажімо, у п'єсі "На великім шляху" Маруся Вольвачівна описує обряд сватання, народні гуляння. Обряд сватання є у творах Марусі Вольвачівни ("Охайнулась, та пізно"). Похоронний обряд широко описується у повісті Марії Проскурівни "Уляся". Невід'ємним складником обряду є голосіння. У творах Марії Проскурівни ("Уляся", "Сестра", "За Олексія" (1913;[6,1-71]), "Маруся-Московка"(1912; [7, 1-51]) та п'єсі Марусі Вольвачівни ("Охайнулась, та пізно") знаходимо елементи народних голосінь, які у письменниць пов'язані з мотивами смерті, вічної розлуки, невтішної туги. Так, скажімо, в повісті "Уляся" Марія Проскурівна описує похоронний обряд, який супроводжується голосіннями [8, 73]. У Повісті Марії Проскурівни "Сестра" - це голосіння за померлим хлопцем, а в повісті "За Олексія" - за померлими дітьми, у повісті "Маруся-Московка" Маруся голосить через зраду чоловіка. Елементи народного голосіння знаходимо і в п'єсі Марусі Вольвачівни "Охайнулась, та пізно" - тут мати оплакує померлого сина.

У творах Марусі Вольвачівни та Марії Проскурівни у народнопісенному стилі подано портрети жінок. У п'єсі Марусі Вольвачівни "Охайнулась, та пізно" портрет Гальки поданий у народнопісенному стилі у словах дяка: "Та й гарна дівчина, як на картині намальована: коса чорна, як галка, брівочки, як шнурочки, а очиці, як спілесенький терночок." [1, 149]. У повісті Марії Проскурівни "Уляся" та "Галя" (1902) є прекрасні, виразно фольклоризовані дівочі портрети. Ось портрет Улясі: "Уляся така була весела та щаслива, як квітенька після дощу, як роса вранці, як пастух на полі. А довга коса чорна стежкою нагору виляла по плечах, а стьожки різні й без вітру розвівалися..." [8, 18]. А ось фрагмент портрету Галі з однойменного оповідання "Галя": "Чорні очі, чорні брови; зуби білі, рівні, дрібненькі, як дорогі перли. Пишні губи, як у калину вимазані, хороше вдягнута вся. А як у неділю та ще й до церкви, то Господи милостивий. " [10, 6-7]. У повісті "Уляся" Марія Проскурівна щедро описує красу дівочого танцю, не забуваючи при цьому згадати й барвисте традиційне вбрання танцюристок. [8, 50-51].

Слід відзначити увагу письменниць до одного з найдавніших жанрів фольклору - до замовляння. Як відомо, за всіх часів за допомогою заклинань та могутньої сили слова людина намагалася вплинути на людину, силою вимовленого слова вона пробувала викликали дощ, розбудити кохання, позбавитися від біди, застосувати замовляння для спасіння, або ж, навпаки - для накликання хвороби чи завдання шкоди. Тематичне коло замовлянь дуже широке. Серед замовлянь дослідники ХІХ ст. виділяють лікарські, любовні, господарські, сімейно-побутові. Цікаву сторінку в описи замовлянь вписала Т. Сулима. В оповіданні "Баба Хролиха", що входить до збірки "Народні оповідання" (1911; [13, 58-69]), а також у п'єсі "Дячиха" письменниця широко використовує замовляння, часто збережені в автентичному варіанті, тож вони можуть становити інтерес для науковців. Часто Т. Сулима використовує у творах лікарські замовляння. Досить поширеними є замовляння від зубного болю, від пропасниці (лихоманки), від плачу та безсоння дитини, який Тетяна Сулима ввела в оповідання "Баба Хролиха". Письменниця вводить в текст оповідання "Баба Хролиха" замовляння на одужання тварин, зокрема корови. Серед рідин, що застосовуються у знахарстві, зустрічаються також екскременти, материнське молоко, сеча. Т. Сулима в оповіданні "Баба Хролиха" описує виконання обряду із застосуванням напоїв із цими компонентами.

Отже, як бачимо, і Маруся Вольвачівна, і Марія Проскурівна, і Тетяна Сулима в багатьох своїх творах, віршованих, прозових та драматичних, активно використовували український фольклор, який допомагав їм правдивіше й достовірніше описувати життя селян кінця ХІХ-початку ХХ ст. Центральна та Східна Україна, побачена й змальована цими письменницями, має багато спільних і відмінних рис. Маруся Вольвачівна, Марія Проскурівна і Тетяна Сулима як письменниці-самоуки доклали всіх зусиль, щоб якомога колоритніше зобразити Слобожанщину,

Катеринославщину й Полтавщину, якомога реалістичніше показати трагічні, драматичні й комічні сторони життя-буття простих людей. І невід'ємними компонентами цих зображень стали пісні, прислів'я та приказки, замовляння, описи обрядів - традиційні і невичерпні для української літератури засоби, успішно використовувані не одним поколінням майстрів слова.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вольвачівна М. Кажі жінці правду, та не всю. Вибр. твори.:
2. Наш час, 2007. - 376с.
3. Лімборський І. Сентименталізм // Історія української літератури ХІХ століття: У 2 кн.: Підручник / За ред. акад. М.Г. Жулинського. - К.: Либідь, 2005. - Кн. 1. - С204-229.
4. Новикова М. Прасвіт українських замовлянь // Українські замовляння. - К. : Дніпро, 1993. - 217с.
5. Олена Пчілка. Наша літературна мова // Рідний Край. - 1909.- № 3.- 16 с.
6. Проскурівна М. Сестра. Повість. - Відділ рукописів Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України. - Ф.55. Од зб. 89. - 60арк.
7. Проскурівна М. За Олексія. Повість. - Відділ рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. - Ф.55. - Од. зб.23. - 71арк.
8. 7. Проскурівна М. Маруся-Московка. П'єса. - Відділ рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. - Ф.55. - Од. зб. 35. - 51арк.
9. Проскурівна М. Уляся. Повість. К.: Відродження, 1913. - 124с.
10. 9. Проскурівна. Оporок. Оповідання. - Відділ рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. - Ф.55. - Од. зб.45. - 10с.
11. Проскурівна М. Галя. Повість. - Відділ рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. - Ф.55.- Од. зб. 11. 135арк.
12. Сулима Т. На менинах: Побутовий жарт в одній дії. - К., 1909.- 32с.
13. Сулима Т. Дячиха. Комедія на 4 дії. - К., 1910. - 46с.
14. Сулима Т. Народні оповідання. - К., 1911. - 92с.

Орися ГОЛУБЕЦЬ

© 2008

ТРАНСФОРМАЦІЯ КАЛЕНДАРНО-ОБРЯДОВИХ ПІСЕНЬ (НА МАТЕРІАЛІ БЕРЕЖАНСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Упродовж ХХ століття активно відбувалися зміни в традиційній календарно - обрядовій пісенності українців. Методологічним питанням цієї проблеми приділена певна увага в статтях Романа Кирчіва "ХХ століття в українському фольклорі", «Фольклор у системі новочасної української культури (Основні аспекти предметного окреслення проблеми)» [5; 6].

У пропонованій статті хочемо простежити зміни в календарно-обрядовій пісенності маловивченого з фольклористичного погляду терену Бережанщини. Єдиним описом етнографічного й фольклорного матеріалу даної місцевості з початку ХХст. є праця польського етнологіста і славіста Казимира Мошинського «Obrzędy, wiara i powieści ludu z okolic Brzeżan » (1914) [19]. Окремі календарно-обрядові пісні з цієї місцевості зафіксували З.Кузеля [7, 167, 178–180, 257-258, 350] та о.М.Мосора [7, 70-71, 113-114, 137-138, 188, 198-199, 238, 291]. Мелодії пісень записали Й. Роздольський [3] та Ф.Колесса [2].

У кінці ХХст. значну кількість пісень зафіксували фольклористи О.Смоляк[16], В.Подуфалий [10;12;15], К.Смаль [11], О.Голубець [4], Р.Крамар [14] та місцеві збирачі [1; 13; 18].

Найкраще та найповніше збереглася на Бережанщині у ХХ ст. гаївкова традиція. Вона перетворилася в приурочені до Великодніх свят забави, спочатку, як і колись, - лише дівочі, а далі - змішані, з участю хлопців, одружених жінок і чоловіків, дітей. Це нове семантичне й функціональне спрямування гаївкового звичаю відкрило його й до інших новаційних змін, передусім - у репертуарі.

Для новітньої народної поезії, на думку Ф. Колесси, є характерним вливання нового змісту у давні форми, розквіт коротких форм - "любовного, жартівливого й танкового характеру" [8, 32]. Це спостереження вченого підтверджується і матеріалом гаївкових новотворів з Бережанщини. В їх великій частині бачимо поєднання давніх віршових форм і хореографічних структур з новим змістом. Значна частина гаївкових новотворів - це короткі жартівливі пісні.